

„LiDraNo 2025.“ (gradska/županijska razina)

„LiDraNo 2025.“ (gradska razina; domaćica Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica)

Gradska razina „LiDraNo 2025.“ održana je **12. veljače 2025.** Kako je vidljivo u podnaslovu, **naša škola je bila domaćica** te je ugostila učenice/učenike, mentorice/mentore **Ekonomске škole Velika Gorica, Gimnazije Velika Gorica, Srednje strukovne školu Velika Gorica** te kao šecerlemu na kraju, i sve svoje sudionice/sudionike.

U trenutku pisanja ovog teksta ni na jednoj mrežnoj str. školā sudionicā nisam našla tekst o „LiDraNu 2025.“ (gradskoj/županijskoj razini) pa vam ne mogu ponuditi poveznice, a s obzirom na „Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka“, ne navodim imena učenicā/učenikā, sudionicā/sudionikā ostalih školā jer ne znam kakve su njihove tzv. privile.

Kategorije, učenice/učenici, mentorice/mentori

Kad je riječ o kategoriji LITERARNO STVARALAŠTVO, bilo je dvanaest (12) učenika/radova; Ekonomska škola Velika Gorica je prijavila radove pet (5) uč., Gimnazija Velika Gorica, dva (2) uč., a Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, pet (5) uč.:

Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina:

1. Uč. Lovro **Palaić**, 1. r.: „**Mreže samoće**“ (mentorica Anamarija **Peroš**, prof., Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina)
2. Uč. Michael **Pavić**, 1. r.: „**Samoća**“ (mentorica Anamarija **Peroš**, prof., Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina)
3. Uč. Borna **Skok**, 1. r.: „**Iza ekrana**“ (mentorica Anamarija **Peroš**, prof., Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina)
4. Marta **Svinjarević**, 4. IRE, „**Nikad poslano pismo...**“ (mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof., Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina)
5. Borna **Tešović**, 4. ZIM, „**'Humor i strpljenje su deve na kojima prolazimo svaku pustinju' /Phil Bosmans/**“ (mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof., Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina)

Od dvanaest (12) LITERARNIH RADOVA, na višu, županijsku razinu, iz Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perešina, bili su predloženi:

1. **Marta Svinjarević**, 4. IRE, „**Nikad poslano pismo...**“; mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof.
2. **Borna Tešović**, 4. ZIM, „**'Humor i strpljenje su deve na kojima prolazimo svaku pustinju' /Phil Bosmans/**“; mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof.

Članovi prosudbenog povjerenstava za Literaran izraz bili su: 1) Andrea Majer, prof. (Ekonomaska škola Velika Gorica); 2) Sanja Cmrečnjak, prof. (Srednja strukovna škola Velika Gorica); 3) Sandra **Tejić, prof.** (Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica).

NOVINARSKO STVARALAŠTVO

U kategoriji NOVINARSKO STVARALAŠTVO i Ekonomaska škola Velika Gorica i Gimnazija Velika Gorica, kao i naša škola prijavile su jednog (1) uč.

Kad je riječ o Zrakoplovnoj tehničkoj školi Rudolfa Perešina, riječ je bila o radu:

1. uč. Borna **Tešović**, 4. ZIM, „**Bijela lektira: Novak, Kristijan 'Črna mati zemla'**“ (mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof.)

Od tri (3) NOVINARSKA RADA, na višu, županijsku razinu, od naših učenika, bio je predložen spomenut rad uč. Borne Tešovića, 4. ZIM, „Bijela lektira: Novak, Kristijan 'Črna mati zemla'“ (mentorica Dobrile Arambašić-Kopal, prof.).

Članovi Prosudbenog povjerenstva za Novinarski izraz bili su: 1) Gordana Vlašić, prof. (Gimnazija Velika Gorica); 2) Ines Perlić, prof. (Ekonomaska škola Velika Gorica); 3) Milena Talijić, prof. (Srednja strukovna škola Velika Gorica).

DRAMSKO-SCENSKI IZRAZ (POJEDINAČNO/SKUPNO)

U kategoriji DRAMSKO-SCENSKI IZRAZ (POJEDINAČNO) nastupili su dvoje (2) učenika; po jedan (1) iz Srednje strukovne škole Velika Gorica (kazivanje poezije) i jedan (1) iz Ekonomske škola Velika Gorica – (monolog)

Kad je riječ SKUPNIM nastupima, bilo je riječ samo o jednom (1) nastupu: iz Gimnazije Velika Gorica.

S obzirom da su članovi **prosudbenog povjerenstva za ovaj izraz**, prema uputama za provedbu „LiDraNa 2025.“ **mogli sve prijavljene predložiti, to su i učinili.**

Članovi Prosudbenog povjerenstva za Dramsko-scenski bili su: 1) Igor **Subotić**, prof. (Gimnazija Velika Gorica); 2) Sanja **Mirenić**, prof. (Ekonomaska škola Velika Gorica); Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof. (Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica).

RADIJSKIM EMISIJAMA su nam se predstavile dvije škole:

Ekonomska škola Velika Gorica (radijs. emisijom „Neka jedu kolače“, mentorica Sanja Mirenić, prof.) i **Gimnazija Velika Gorica** (radijs. emisijom „Put u budućnost“, mentorica Melita Jakopović, prof.).

Uvijek ponosno ističem/o da je mentorica Sanja Mirenić, prof. bivša učenica Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perešina.

Obje radijske emisije su predložene za višu, županijsku razinu.

Prije otvorenja službenog dijela „LiDraNa 2025.“ (gradske razine) uč. su priredili kratak umjetnički program... Kako se dobar glas daleko čuje, prirednica je bila bez mikrofona. Toplo i snalažljivo su je vodili **voditelj(ica)/konferansijer(ica): uč. Lara Knežević, 2. ZP i uč. Arman Osmani, 2. ZIM.**

Recitirali su veteranka uč. Marta Svinjarević, 4. IRE, gotovo veteran uč. Moris Marenić, 2. ZP, a pridružila se i **uč. Marija Blažinčić, 2. ZP; tehničku podršku nam je pružao,** ovaj put sâm **uč. Ivan Školenković, 2. ZIM** jer je **uč. Ivan Dianežević, 2. ZIM** ovaj put bio, opravdano, odsutan. Kao glazbena pratnja (gitarom) hrabro je nastupio **uč. Michael Pavić, 1. IRE.** (Ta izvrsna družina nastupila je i, 6. 2. 2024., za Svečanu poodjelu MORH-ovih stipendija učenicima naše škole.)

Program je uz svesrdnu pomoć uč. pripremila: D. Arambašić-Kopal, prof. uz podršku Anamarije Peroš, prof. (Kolegica **Sandra Tejić, prof.** se tek vratila na posao, no kao i uvijek ponudila je moguću potporu.)

Od svih vrijednih učenika, najviše moram istaknuti pomoć najiskusnije maturantice **Marte Svinjarević, 4. IRE** koja prije/za vrijeme pa čak i poslije priredbe nad svim letjela kao vrijedna pčelica; da ne kažem, kako bi Dalmatinci rekli: „Ka avion“, reći ću: „Kao AvionKA.“ jer Marta jako voli avione i sve što je s njima u vezi, zbog toga i jest u ovoj školi.

Naime, u našoj školi volimo sve što leti, a kako ljubav teži uzajamnosti, nekoliko god. unazad, uz naše mirišljave učenice i učenike, kod nas se žele upisati čak i smrdljivi martini, iako se mi (neka nam oprostite entomolozi) naveliko borimo i objašnjavamo da ne prelaze prag.

Zna se da se u Hrvatskoj mnogi pitaju tko je to **A. P.** Kako kažu novinari, ekskluzivno vam otkrivam/o tajnu. U našoj šk. smo ranije koristili pokratu AP kad se smjer Zrakoplovni prometnik, nazivao Avioprometnik, a sad imamo svoju A. P., **Anamariju Peroš, prof.** koja se skromno izrazila o svojoj vještini pisanja stihova iako se učenicima, meni... jako svidjela pjesma. Uvod u pjesmu nam najbolje govori sama autorica objašnjavajući povod za pisanje: „...kad se sjetim *lani* svojih učenika preko u HRPO-u (**To vam je tzv. kabinet Hrvatski-Povijest!, napom. D. A.-K.**) koji na zvuk MIG-a svi završe na prozoru gledajući u nebo i kako im srce zaigra, dobila sam inspiraciju to staviti na papir... Leži mi u tome cijela bit ove škole, da su učenici na kraju svega, u svom 4. razredu, time pokazali da su zaista na pravome mjestu, da su dobro birali ili slijedili snove.“

Anamarija Peroš „Nebeski zvuk u školskim klupama“

U zrakoplovnoj školi, gdje snovi lete,
gdje zvuk motora kroz misli se plete,
sjedimo u klupama, nad knjigama sivim,
al' srce već leti, u oblacima živim.

Dok učimo o avionu, o budućem zadatku,
i kako motor šapuće u ritmu, savršenom taktu,
MIG-ovi vani grme kroz plavo,
podsjećaju nas: „Ovo je pravo!”

I tako dan za danom, učimo znanje,
kako avion leti, gdje počinje zvanje.
I kad nas umor stigne, kad nas knjige guše,
čuvari nas neba podsjetite: „Učite, duše!”

Zvuk MIG-ova – to nije buka, to je pjesma,
kad zagrmi, činiš se dijelom nebeskoga plesa.
S tim zvukom znaš, to nije običan let,
to je sloboda, to je poziv, to je cijeli svijet.

„LiDraNo 2025.“ (županijska razina)

Iako sam već spomenula, moram i ovdje (zbog onih koji sve ne čitaju) naglasiti da su **na ovoj, višoj, županijskoj razini „LiDraNa 2025.“, iz naše škole, bili dvoje uč. u dvije kategorije (literaran/novinarski izraz):**

1. uč. **Borna Tešović**, 4. ZIM, „**Bijela lektira: Novak, Kristijan 'Črna mati zemla'**“ (mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof.); **novinarski izraz (osvrt)**
2. uč. **Borna Tešović**, 4. ZIM, „**'Humor i strpljenje su deve na kojima prolazimo svaku pustinju' /Phil Bosmans/**“; **literaran izraz** (mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof.)
3. uč. **Marta Svinjarević**, 4. IRE, „**Nikad poslano pismo...**“; **literaran izraz** (mentorica Dobrila **Arambašić-Kopal**, prof.)

Kao članovi prosudbenih povjerenstava na „LiDranu 2025.“ (županijske razine) bili su imenovani: za Literaran izraz: 1) Ivanka Blažević Kiš, pjesnikinja; 2) Melita Rundek, književnica; 3) Dobrila Arambašić-Kopal, prof., nastavnica Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica); za Novinarski izraz bili su: 1) Želimir Štefanović, novinar; 2) Sanja Prijatelj, novinarka; 3) Ivana Perković, prof., SŠ Vrbovec; za Dramsko-scenski bili su: 1) Dubravko Sidor, glumac; 2) Katarina Kolega, dramska pedagoginja; 3) Matea Pili Malec, prof., SŠ Ban Josip Jelačić, Zaprešić; za Radijski izraz: 1) Ana Lacković Varga, urednica novinarka; 2) Marija Pečnik Kvesić, ton majstorica; -Marina Habuzin, prof., SŠ Dragutina Stražimira.

Kao mentorica dvoje uč. koji su sudjelovali literarnim radom, javila sam (što nije stiglo do organizatora) da, zbog tzv. **sukoba interesa**, ne mogu biti članica **Povjerenstva za literarni izraz** pa me je zamijenila Zdravka **Kramarić**, prof., *SŠ Ban Josip Jelačić, Zaprešić*.

Povjerenstva su na obje razine bila tročlana; na gradskoj razini se sastoje od tri nastavnice/nastavnika, dok se sad na višim razinama sastoje samo od jedne nastavnice/nastavnika i dvije stručnjakinje/stručnjaka. (Ranije je bila riječ samo o jednoj stručnjakinji/stručnjaku i dvije nastavnice/nastavnika.)

Poznato mi je, i od prijašnjih godina, kako **stručnjaci, članovi tih povjerenstava smatraju da imaju preisku dnevnicu, a nastavnicima, koji rade isti posao, iznosi čak dvadeset (20) eura manje!**? Možda je ovo najbolji trenutak da se zapjeva ona stara „**Nije u šoldima sve**“, koju pjevaju: Mladen Grdović, Bepo Matešić; glazba: Mladen Grdović; tekst: Nenad Ninčević; aranžman: Stipica Kalogjera.

Kao mentorica dvoje uč., koje su sudjelovali u dvjema kategorijama, nisam istodobno mogla biti i sudionica **Okruglih stolova za literarno i Okruglog stola za novinarsko stvaralaštvo** pa sam dok su uč. bili na Okr. stolu za liter. izraz, kao jedina mentorica, prisustvovala tzv. Okr. stolu za novin. izraz. (Iako smo zbog održavanja nastave bili u jako maloj prostoriji, nismo sjedili za stolom, članovi povjerenstva su nam sve što je trebalo, ispriopovijedali.)

Nažalost, kako utrka s vremenom uvijek vlada, preklapanja tih termina nije lako izbjeći, no učenici trebaju znati zbog čega ih neki nastavnici, odjednom, privremeno napuštaju.

Kad čovjek (naročito mlad) koji stvori neko autorsko djelo, sazna da ono nije izabrano za još višu razinu, kao što je to ovaj put bio slučaj, (a ovo nije skijanje pa imaju samo jednu vožnju!), predlažem da se, posluži riječima iskusnijih (možda i starijih) umjetnika.

Hrvatska se nadala da će kratkometražni igrani film, redatelja Nebojše Slijepčevića „Čovjek koji nije mogao šutjeti“, osvojiti Oscara, no to se ipak nije dogodilo. **N. Slijepčević** je uoči svečanog proglašenja Oskarovaca, na svom „Facebook“ profilu, 2. ožujka '25., napisao: „Za nekoliko sati znat će se konačno da li smo dobili tog Oscara. Krivo je reći ‘da li smo ga osvojili’, jer **filmske nagrade se ne osvajaju. Film nije sport**, mi ne skaćemo dalje od drugih, ne pogađamo više puta koš od drugih, ne udaramo se šakama...

Nijedna nagrada ne može povećati emotivno iskustvo koje vam neki film pruža, niti ne umanjuje snagu filmova koji tu nagradu ne dobiju. Zato, što god bilo, samo opušteno i uživajte noćas!” (Napom.: Tekst podebljala D. A.-K.)

Mi smo ga poslušali i u Velikoj Gorici, sve vrijeme, uživali; a na kraju sam uč. Martu Svinjarević i Bornu Tešovića odvela na pićence (dakako, bezalkoholno), a **druženje uz smijeh i sunce (svjetlost) / Sunce (zvijezda) bili su nam nagrada i pol!**

Na kraju, kao i uvijek, šećer, (smeđi, jer kažu da je zdraviji), **literaran i novinarski rad uč. Borne Tešovića**, 4. ZIM, a literaran rad **Marte Svinjarević**, 4. IRE, „**Nikad poslano pismo...**“ (oba rada: mentorica **Dobrića Arambašić-Kopal**, prof.), zasad će ostati nepročitano, no nadam se da će kad-tad i ono doživjeti tu tzv. sudbu (sudbinu).

Literaran rad

Borna Tešović, 4. ZIM (mentorica Dobrila Arambašić-Kopal, prof.)

„Humor i strpljenje su deve na kojima prolazimo svaku pustinju“

(Phil Bosmans)

Život je, pa i ovaj moj malen, kratak, pun neizvjesnosti, iskušenjā i izazovā koji nas često dovode do ruba izdržljivosti, baš poput prolaska kroz beskonačnu pustinju. U toj su našoj pustinji humor i strpljenje dvije deve koje nam, unatoč svim teškoćama, pomažu da preživimo i napredujemo.

Kako odrastam, sve jasnije shvaćam koliko su ove osobine važne, pogotovo sada kada sam pri kraju srednje škole i svakodnevno se borim s mnoštvom obvezā. Često mi je teret učenje novih stvari, razmišljanje o tome što ću raditi nakon škole i briga o budućnosti.

Školski život baš izgleda kao beskrajna pustinja zadataka i očekivanjā. Tu na scenu stupa strpljenje. Kad god me uhvate teške misli, pokušam ostati smiren i strpljiv – poput deve koja sigurno i polako hoda kroz vrelu pustinju. Zatvorim vrata panici.

Znam da ništa ne dolazi preko noći. Osim, možda, svitanja? Strpljenje me uči da pričekam prave trenutke i ne požurujem neke stvari, a meni s t v a r n o nije teško pričekati, čak niti ZET-ov BUS na stanici. Teže je onima koji mene čekaju.

Humor nam svima može pomoći da zadržimo pribranost i ne odustanemo, čak i kad se sve čini bezizlazno. Smijeh pruža olakšanje kao što oaza u pustinji spašava žedne i vraća živote. On je podsjetnik da unatoč svim problemima, uvijek postoji nešto smiješno, nešto što tugu i brigu pretvara u sreću i veselje.

Učenje za autoškolu dok balansiram između školskih obvezā, samo pojačava tu povezanost između humora i strpljenja. Učenje prometnih pravilā često mi se čini kao simbol onoga što strpljenje zaista znači. Svi bismo željeli krenuti što ranije, ali prometne znakove i ograničenjā ne možemo ignorirati – baš kao ni životne prepreke koje traže da zastanemo i razmislimo.

Iako još nisam odlučio što bih radio nakon srednje škole, siguran sam da će uz mene i dalje biti moje dvije deve (humor i strpljenje) koje će me vaditi iz živog pijeska, pustinjskih olujā i drugih životnih nedaća. Vidjet ćemo ishod, no ja već znam da ću strpljen biti spašen i humorom izliječen.

Novinarski rad (osvrt)

Borna Tešović, 4. ZIM (mentorica Dobrila Arambašić-Kopal, prof.)

Bijela lektira: Novak, Kristian 'Črna mati zemla'¹

Lektira po mom izboru

Traženje naslova

Moram priznati da sam ovaj put u potrazi za naslovom lektire po izboru uočio da neke zabrane imaju učinak suprotan svome značenju. Preporuke o dobroj knjizi nisam tražio u mojoj kvartovskoj knjižnici. O knjigama ne razgovaram niti sa svojim najboljim prijateljem, a preskočio sam i razgovor s mamom jer je već bila dovoljno razočarana vremenom koje sam potrošio u nečitanju knjige od posljednje lektire. Najbezbolnije mjesto za traženje naslova pronašao sam na svom laptopu. On mi ne može prigovarati, ne stavlja pred mene ni rokove ni granice. Samo ga redovito moram nahraniti *strujom*² i reći mu što i gdje treba pretražiti.

Tako je, jednoga dana, na ekranu iskočio zanimljiv članak o romanu Kristiana Novaka *Črna mati zemla*, objavljenom 2013., u kojem je pisalo o tome kako je ova knjiga trebala biti izbačena s popisa lektire za srednju školu. Izazvala je velike rasprave u društvu jer piše o temama koje su često tabu ili su teške i osjetljive kao što su samoubojstvo, seksualno zlostavljanje, obiteljsko nasilje i traume iz djetinjstva. Mnogi smatraju da su prikazi u knjizi previše mračni ili negativni i previše *eksplicitni*³.

Mene su negativni komentari i razlozi za zabranu samo još više potaknuli da uzmem knjigu u ruke i dam joj *šansu*⁴. Nisam htio da netko drugi prosuđuje jesu li moje godine dobna granica za čitanje i razumijevanje ove knjige. I nisam požalio. Zabranjeno voće bilo je ukusno i gorko u istom zalogaju.

Knjiga ima puno zanimljivih i dobrih citata pa ću, prije nego što ju vratim u knjižnicu i platim pozamašnu zakasninu, morati ponovno prolistati i obrisati sve što sam podcrtao jer će drugom čitatelju to možda previše smetati; no možda se odlučim umjesto zakasnine, platiti otkupninu i staviti ovu knjigu na svoju policu.

Bake (i moja)

U jednom sam dijelu prepoznao nježnu i iskrenu ljubav između glavnog lika Matije Dolenčeca i njegove bake koja je živjela u Međimurju. Moja baka ne pridaje pažnju tome što će selo reći o nekim stvarima u našoj obitelji, za razliku od Matijine bake kojoj takav stav

jako određuje život, ali ljubav moje bake prema meni jest ogromna i mogu je prepoznati u malim detaljima.

„Volio sam svoju baku toliko da bih s njom gledao Brojke i slova i pravio se da mi je zanimljivo. Palo mi je na pamet i da se možda i ona pravi da voli to gledati zbog mene. Nije me smetalo, možda smo gledali Brojke i slova jer smo se imali radi.“ (str. 119)

Moja baka nikad nije stavljala tabletiće na televizor, ali ih ima na svim komodama i malom staklenom stoliću u dnevnoj sobi gdje, zapravo, uvijek smeta. Matijina baka tabletiće na televizoru koristi kako bi tom uređaju dala neku ulogu i svrhu.

„I onda je došao taj televizor i baki je jako odudarao od ostalih stvari koje su svoj posao obavljale uvijek, tek tako. On je imao funkciju samo kad bi ga se upalilo. Pa se sjetila da na njega stavi stolnjak i par stvari, da bude kao komoda.“ (str. 199)

Potiskivanje

Glavni je lik romana, Matija Dolenčec mlad pisac iz Zagreba. Njegov život se počinje raspadati, i on upada u brojne krize i depresivna stanja zbog traumatičnih događaja iz prošlosti i djetinjstva koje je potisnuo *v črnu mati zemlu*.

„Ljudi su u stanju napraviti baš sve kako bi preživjeli. Jest će govna, krasti, prositi, lagati, ubiti, izdati prijatelja. Ja sam samo morao zaboraviti da bih preživio.“ (str. 17)

Često se koristi lažima i izmišljenim pričama kako bi sakrio negativnu stranu svoga života, a takav mu je pristup naštetio u ljubavnoj vezi. Nakon što njegova djevojka sazna za njegove laži i ostavi ga, Matija se vraća u svoje rodno selo u Međimurju i suočava se s obiteljskim tajnama koje su ga progonile cijeli život. Matija jako pati zbog toga što je potisnuo svoja traumatična sjećanja iz djetinjstva prije nego što se doselio u Zagreb. To se još može nazvati Posttraumatskim stresnim poremećajem (PTSP-om).

„Ponekad je lakše živjeti u laži nego se suočiti s bolnom istinom. Moja sva sjećanja su takva. Potrgana. Zato smišljam priče, jebi ga.“ (str. 63)

Najviše ga je pogodila smrt njegovog oca i smrt najboljeg prijatelja iz djetinjstva koji je umro pod tragičnim okolnostima. Svi su ti događaji odredili kako će se Matija ponašati u odrasloj dobi, a on na njih nije mogao utjecati.

Sve nas određuju situacije u koje nas život donese bez naše volje i bez mogućnosti da ih mi sami oblikujemo. Nekad su to pozitivni (poželjni, dobri), a nekad i vrlo negativni (nepoželjni, loši) događaji. Neki ljudi dobro znaju prikriti svoje osjećaje i probleme koji ih muče ili ih potisnuti kad su u društvu, ali problemi tako ne nestaju. Gomilaju se i teško ih je riješiti.

„Pretvaranje i sudjelovanje u tuđem pretvaranju omogućuje da živimo u koliko-toliko uređenom svijetu.“ (str. 258)

Djetinjstvo oblikuje

Iako sam puno mlađi od glavnog lika romana, sviđa mi se što je pisac odlučio o problemima odraslog čovjeka progovoriti kroz oči i doživljaje jednog dječaka. Sve nas jako oblikuje naše djetinjstvo u kojem mi djeca uglavnom radimo i živimo onako kako nas odrasli usmjeravaju. Često se bojimo reakcijā odraslih ili neopravdano sami sebe okrivljujemo za neke događaje jer ih još nismo sposobni *realno*⁵ sagledati.

Mislím da su preda mnom, baš kao što su bile i pred glavnim likom, godine odrastanjā u kojima ću i sâm otkriti što me sve doista muči i zašto sam baš ovakav kakav jesam. Nisam imao tako teške traume, ali sigurno je bilo nekih brazdi kojih sada, možda, nisam svjestan ili sam ih, kao i glavni lik, potisnuo.

Od mraka do svjetlosti

Ovaj roman sam čitao puno duže nego neke druge koji imaju puno veći broj stranica, ali samo zato što sam se morao dodatno usredotočiti na svaku riječ i misao koja se skrivala u tekstu. Pomogao mi je rječnik na kraju knjige, a ponekad sam viknuo mojima da mi kažu značenje neke nepoznate riječi.

Možda je površno reći da je knjiga teška. Mračna je. Teme koje donosi su teške, ali stil kojim je napisana olakšao mi je da razumijem svu težinu i progutam knjigu od korice do korice. Trenutno se nalazi na listi najboljih knjiga koje sam dosad pročitao.

Kritičarima ove knjige poručujem da smo mi mladi sposobni prepoznati i razlikovati dobro od lošega. *Črna mati zemla* nas ne može pokvariti ili odvesti na pogrešan put, već nam može pomoći da bolje uočavamo svijet i život oko sebe i da sami sebe više vrednujemo. Knjiga je prilagođena za kazališnu predstavu koja je osvojila brojne nagrade. Nisam još uspio nabaviti karte za predstavu u ZKM-u. Možda nabavim.

¹ Novak, Kristian. 2013. *Črna mati zemla*. Algoritam. Zagreb.

² struja – električna energija

³ eksplicitan – jasan, očigledan

⁴ šansa – prilika

⁵ realan – stvaran

Uč. Borna **Tešović**, čitatelj **K. Novaka** *Črne mati zemle* katapultiran na črnu zemlju bijele škole*

Snimila (usprkos svjetlu): Alam (pseudonim)

(**Napomena D. A.-K.:** Na „LiDraNu“ zbog što objektivnijeg procjenjivanja, nije smjelo biti spomenuto ime/prezime učenika niti smo smjeli objašnjavati da se naš ravnatelj V. Šarac, prof. bori za zemlju kako bi, već jednom, nikhula nova šk.)

Ovaj tekst sam napisala/priredila bez korištenja sve raširenije Umjetne inteligencije (UI), koristila sam tek (preostalu) prirodnu inteligenciju (Je li to onda PI iako sam namjerno napisala malim slovom!?) pa ako netko ima primjedbe, neka mi ih slobodno izrekne.

Dobriła Arambašić-Kopal, prof.